

Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Devleti ile İlgili Bilgi Düzeyleri, Bakış Açıları ve İlgilerinin İncelenmesi

Prof. Dr. Ali Yılmaz¹

Yakup Ayaydın²

Geliş Tarihi: 12.04.2018

Kabul Tarihi: 22.06.2018

Yayın tarihi: 13.07.2018

Özet

Bu çalışma ortaokul 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin Osmanlı Devleti ile ilgili bilgi düzeylerinin, Osmanlı Devletine yönelik bakış açılarının ve ilgilerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde bulunan 3 ve 4. sınıf ortaokul öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde A ortaokulunda öğrenim gören 200 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen anket ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler bir bilgisayar programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin Osmanlı Devleti denilince aklına ilk gelen ifadeler savaşlar, padişahlar, kazanılan zaferler, saraylar, tarihi eserler ve mehter marşdır. Öğrencilerin çoğunun Osmanlı tarihi ile ilgili kitap okumadığı, Osmanlı tarihi ile ilgili Tarihi yerleri, mekânları yeterince gezmediği fakat gezmek istediği, Osmanlı padişahlarının isimlerini fazla hatırlamadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğu Osmanlı Devletini adaletli bir şekilde yönetilen, hak ve özgürlüklerin korunduğu, ülkemizin ve milletimizin bugünlere gelmesinde etkili olan, dünyanın en güçlü ordusuna sahip olan, farklı inanç ve düşüncelere hoşgörülü bir devlet olarak algılamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ortaokul, Osmanlı Devleti, Bilgi, İlgi

An Investigation about Secondary School Student's Knowledge Level , Views and Interests about the Ottoman State

Abstract

The study is conduct in order to determine the level of 3th and 4th grade secondary school student's knowledge concerning ottoman government, their views and interest about the ottoman state. The survey model was used in the study. The universe of the research was formed by 3rd and 4th grade middle school students located in Küçükçekmece district of İstanbul province. The sample of the research was 200 students in the secondary school in the province of Küçükçekmece, İstanbul. The data were collected by a questionnaire developed by the researcher with expert opinion. The data obtained from the study were analyzed through a computer program. According to the results of the research, it is seen that the middle school students' wartime wars, sultanas, victories, palaces, historical artifacts and mehter marches are the first conceivable words in the Ottoman state. It has been determined that most of the students do not read books about Ottoman history, they do not travel enough historical works related to Ottoman history but want to travel and remember the names of the Ottoman sultans too much. Most of the students perceive the Ottoman state as a state governed fairly and with a tolerance for different beliefs and thoughts, which has the most powerful army in the world, which is protected by rights and freedoms, and which is effective in reaching our country and our nation today.

Key Words: Social Studies, Secondary School, Ottoman State, Knowledge, Interest

¹ Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, ayilmaza@hotmail.com

² Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi , yakupts61@hotmail.com

GİRİŞ

İnsanın herhangi bir şey ile ilgili duyularını yorumlayarak anlamlı hale getirme sürecine algı denir. İnsanların bir konu, nesne, olay hakkındaki algılarının oluşmasını dikkat, hazırbulunuşluluk, öğrenme, güdü gibi birçok faktör etkiler (Morgan, 2005). İnsanların algıları onların ne gördüğünü, olayları nasıl yorumladığını, neye inandığını ve nasıl davrandığını göstermektedir (Bakan ve Kefe, 2012). İlgî ise bireylerin herhangi bir durum ve etkinliğe yakınlık duyması ve ondan hoşlanması veya ona öncelik tanınmasıdır (TDK). Bireylerde herhangi bir konu ile alakalı olarak hem algı hem de ilginin oluşmasında birçok faktörün etkili olduğu açıktır. Bu durum eğitim ortamlarında da benzer nitelikleri göstermektedir. Öğrenciler derste anlatılan bir konuyla alakalı olarak farklı algılara sahip olabilmektedir. Bir konuya farklı düzeylerde ilgi duymaktadırlar. Öğrencilerdeki bu algı ve ilgi farklılıkları buldukları çevre, sosyo-ekonomik düzey, öğretmen, aile, medya, müfredat gibi birçok faktörden etkilenerek oluşmaktadır. Türk tarihinin en önemli evrelerinden birini oluşturan Osmanlı Devleti, 13. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın başlarına kadar yaklaşık 600 yıl boyunca hüküm sürmüştür. Bugün topraklarında 30'a yakın devletin kurulduğu, birçok milletin yaşadığı Osmanlı Devleti'nin tarih sahnesinden resmen çekilmesinin ardından yaklaşık 90 yıl geçmesine rağmen birçok yerde hala izleri ve etkileri devam etmektedir. Sahip olduğu toprakları sömürmek yerine bu toprakları imar ederek geliştiren Osmanlı Devleti; Afrika'dan Asya'ya, Asya'dan Avrupa'ya birçok yerde sayısız eser bırakmıştır (Yılmaz, 2008).

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti'nin mirası üzerine kurulmuş ve bu mirasın getirdiği sorumlulukları taşıyarak Osmanlı Devleti'nin hüküm sürdüğü coğrafyalarda birçok imar ve yardım faaliyetini, kurduğu çeşitli kuruluşlarla devam ettirmektedir. Tarihimizin bu müstesna döneminin milletimizce doğru algılanması ve öğrenilmesi muhakkak ki eğitimle mümkün olacaktır. Doğru bir şekilde verilen tarih eğitimi ile gelecek nesiller geçmişin mirası ile geleceğe doğru bir yön verebilecektir. Geçmiş yorumlayarak, geleceği doğru bir şekilde biçimlendirmek tarih bilincine sahip olmakla mümkündür. Tarih bilinci, insanın geçmişi yorumlayarak, geleceği kurmasında ona yön vermesinde önemli bir rol oynamaktadır (Bulut, 2011). Tarih bilincinin öğrencilere kazandırılması ortaokulda Sosyal Bilgiler dersi ile hedeflenmiştir. Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçlarında *“Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.”* ifadesine yer verilmiştir. Bu bağlamda ortaokul 2.sınıfta tarih öncesi yaşamla başlayan tarih konuları, Eski Türk Tarihi, İslam Tarihi ve ortaokul 3.sınıfta Türklerin Anadolu'ya Gelişi ve Anadolu'da Türk Tarihi ile devam etmiştir. Türklerin Anadolu'daki tarihinin büyük bir bölümünü oluşturan Osmanlı Tarihi 7.sınıf konuları arasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu doğrultuda ortaokul 3.sınıfta şu kazanımlara yer verilmiştir:

“Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.”

“Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.”

“Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.”

“Şehir incelemesi yoluyla, Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğe ilişkin kanıtlar gösterir.”

“Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.”

“Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir.”

“Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.”

Bu kazanımlar doğrultusunda yapılan Osmanlı Tarihi eğitimi ile öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili belli düzeyde bilgi sahibi olmaları beklenmektedir. Öğrencilerin bilgi sahibi olmaları Osmanlı Devleti'ne yönelik bakış açılarını da etkilemektedir. Öğrencilerin tarihsel konulara bakış açılarını, tarih bilincini ve ilgilerini etkileyen tek unsur derslerde işlenen konular değildir. Bunun dışında da öğrenciler çevre, medya, filmler, kitaplar, tarihi yerler gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Bu durum yapılan araştırmalarda da tespit edilmiştir. Bu araştırmalardan bazıları şunlardır;

Öğrencilerin geçmişle gelecek arasında bağ kurmalarını sağlamanın birçok yolu bulunmaktadır. Demircioğlu, (2007) geçmişin günümüze getirilmesinde ve tarih derslerinin ilginç ve anlaşılır hale getirilmesinde tarih eğitiminde filmlerin kullanılmasının önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu sayede birçok konuyu görsel ve işitsel olarak öğrencilere kazandırmak mümkün olabilecektir. Gökaya ve Yeşilbursa, (2009) geçmiş ile bugün arasında bağ kurmanın en iyi yollarından birinin tarihi yerlerin kullanılması olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte tarihi yerlerin öğrencilerin doğrudan görebilecekleri, tarihi havayı teneffüs edecekleri somut ve gerçek alanlar olduğunu, tarihi yerlerin geçmişi yansıtan bir ayna konumunda olmanın yanında tarihi bilinci oluşturmada en önemli araçlardan biri olduğunu belirtmişlerdir. Bulut, (2011) yaptığı araştırmada Türk Tarihine Yolculuk ünitesinde tarihi şahsiyetlerin kullanılarak dersin işlenmesinin öğrencilerin tarih bilinci oluşturmada etkili olduğunu tespit etmiştir. Tarih bilincinin yanında öğrencilerin tarihi konularla ilgili bilgilerini artırmada da etkili olan birçok unsur bulunmaktadır. Şimşek, (2004) yaptığı araştırmada hikâye anlatım yöntemiyle işlenen tarih derslerinin öğrencilerin bilgi düzeylerini artırdığını tespit etmiştir. Akınoğlu ve Arslan, (2007) yaptıkları araştırmada öğrencilerin öğretmenleri tarihsel bilginin kaynağı olarak gördüğü, öğrenmelerine öğretmenlerinin büyük katkıların olduğunu tespit etmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin okul dışında tarihsel kavramları en çok evde ve yakın çevresinde öğrendiği ve öğrencilerin fikir, düşünce, tutum ve becerilerinde sosyal çevrenin etkili olduğu tespit edilmiştir. Çifçi (2011) tarafından yapılan araştırmada Türk Tarihine yolculuk ünitesinde tarihi romanların bir öğretim materyali olarak kullanılmasının öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Ocak ve Demirdelen, (2009) tarafından yapılan araştırmada Sosyal Bilimlerle ilgili derslerde ders kitabına bağlı işlenen derslerden ziyade tarihsel belge, roman, belgesel, film ve gezi-gözlem destekli derslerin daha çok ilgi çektiği belirtilmiştir. Ocak ve Selimoğlu (2015) tarafından yapılan araştırmada tarih dizilerinin tarih dersleri için önemli olduğu ilgi ve merak uyandırarak bilgilerin kalıcılığını sağladığı tespit edilmiştir. Dervişoğlu ve Arseven (2015) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin tarihle ilgili olarak şiir, şarkı ve marş gibi etkinliklerden hoşlandıkları ve tarihi filmlere ilgi duydukları tespit edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin çoğu tarihi ders kitaplarından, öğretmenlerden, filmlerden ve internette öğrendiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte Bayramoğlu, (2016) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin milli mücadeleye ilişkin olarak öğrenmeyi kalıcı ve etkili hale getiren tiyatro, kitap, resim, müze gibi etkinliklerin yapılamaması eğitim sürecimizdeki önemli bir eksiklik olarak tespit edilmiştir. Topçu, (2016) tarafından yapılan araştırmada tarih derslerinde/konularında öğrenci üzerinde öğretmenin güvenilir bir kaynak olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin tarihi algılamasında, tarihsel bilgiyi oluşturmada sosyal çevrenin ve sosyal medyanın etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne yönelik bilgi, bakış açısı ve ilgilerini araştıran çalışmalar sınırlı olmakla birlikte Kaya ve Demirel (2008) tarafından yapılan araştırmada öğrenciler Osmanlı tarihinde Avrupa'ya yayılma, askeri başarılar, gerileme ve çöküş konularına ilgi duyduklarını belirtmiştir. Safran (1999) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin yaklaşık yarısı Osmanlı Devleti'nin adaletli bir yönetime sahip olduğunu, öğrencilerin çoğu Osmanlı Devleti'nin döneminde önemli bir güç dengesi olduğunu, Osmanlı'da yönetimin sadece padişah idaresine dayanmadığını ve Osmanlı Devleti'nin siyasal ve kültürel devamlılığı olduğunu belirtmiştir. Yılmaz (2008) tarafından yapılan araştırmada Osmanlı'nın öğrencilerde ihtişam, güç, savaş ve otorite kavramlarını çağrıştırdığı, öğrencilerin Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükselme dönemini iyi bildiklerini tespit etmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin genel olarak Osmanlı algısının olumlu olduğu tespit edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Son yıllarda özellikle medyada yer alan içerikler toplumun Osmanlı Devleti ile ilgili bilgi düzeyini, Osmanlı Devleti'ne bakış açılarını ve ilgilerini etkilemektedir. Bu durum çocukların da okul dersleri dışında bilgi edinme kaynaklarını artırmakta, Osmanlı Devleti'ne karşı bakış açılarını ve ilgilerini etkilemektedir. Literatür incelendiğinde öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili bilgilerini, Osmanlı Devleti'ne yönelik bakış açılarını ve ilgilerini inceleyen araştırmalarının yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda araştırmanın amacı ortaokul 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin Osmanlı Devleti ile ilgili bilgilerinin, Osmanlı Devleti'ne yönelik bakış açıların ve ilgilerinin tespit edilmesidir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Ortaokul 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin Osmanlı Devleti ile ilgili bilgi düzeyleri nasıldır?
Ortaokul 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin Osmanlı Devleti'ne yönelik ilgileri nasıldır?
Ortaokul 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin Osmanlı Devleti'ne yönelik bakış açıları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. “*Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır*” (Karasar, 2012: 77). Araştırmada öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne yönelik bilgi düzeyleri, ilgileri ve bakış açıları var olduğu şekliyle tespit edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde bulunan 3 ve 4. sınıf ortaokul öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise evrende yer alan ortaokullardan seçkisiz örneklem yöntemi ile seçilen A ortaokulunda öğrenim gören 200 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin 98'i erkek, 102'si kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak Yılmaz (2008) tarafından yapılan araştırmadan yararlanılarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Anket geliştirilirken alanda uzman kişilerin görüşleri alınmıştır. Daha sonra anketin ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda anketin güvenilir (cronbach alfa 0,73) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı ve uzmanlar tarafından tekrar değerlendirme yapılarak ankete son şekli verilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bulgular bölümünde anketten elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Öncelikle öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne ile ilgili bilgileri ve Osmanlı Devleti'ne yönelik ilgileri açık uçlu sorularla tespit edilmiştir. Daha sonra ise öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne yönelik bakış açıları Likert tipi ölçekle tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Osmanlı Devletine Yönelik Bilgi Düzeyleri

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili bilgi edindikleri kaynaklar, Osmanlı Devleti'nin padişahlarının isimlerini bilme durumları, Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yer gezme durumları, Osmanlı Devleti'ni başka devletlere benzetme durumları ele alınmıştır.

Öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili bilgilerinin kaynaklarını tespit etmek amacıyla öğrencilere “*Osmanlı Tarihi ile ilgili sahip olduğun bilgileri hangi kaynaklardan öğrendin?*” sorusu yöneltilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili olarak bildikleri bilgilerin kaynağını % 86,5'i öğretmenler, % 84,5'i ders kitapları, % 62'si dizi ve filmler, % 54'ü internet, % 38,5'i çevremdekilerin anlattıkları, % 38'i sosyal medya, % 34'ü Okuma kitapları, % 12,5'i dergiler, % 0,5'i müzeler, gazeteler ve oyunlar olarak belirtmiştir.

Öğrencilere Osmanlı Devleti'ndeki padişahların isimlerini hatırlama durumuyla ilgili olarak “*Osmanlı Devleti'nde en çok tanıdığın padişahları sırasıyla yazar mısın?*” sorusu yöneltilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrenciler Osmanlı Devleti ile ilgili bildikleri padişahlara % 50'si Fatih Sultan Mehmet, % 47'si Kanuni Sultan Süleyman, % 23'ü Osman Bey, % 18,5'i Orhan Bey, % 16'sı Yavuz Sultan Selim, % 16'sı II. Murat, % 15,5'i I. Murat, % 8'i Sultan Ahmet, % 7'si Ertuğrul Gazi, % 6,5'i II. Abdülhamit, % 6'sı II. Beyazıt, % 5,5'i Yıldırım Beyazıt, % 5,5'i Alparslan, % 4,5'i Tuğrul Bey, % 3'ü 4. Murat, % 2,5'i II. Mahmut, % 2,5'i II. Selim, % 2'si Atatürk, % 2'si Vahdettin, % 1,5'i Çağrı Bey, % 0,5'i Alaattin Keykubat, Mevlana, İsmet İnönü, Metehan, Ali Fuat, Cengizhan, Oğuzhan cevaplarını vermiştir. Ayrıca öğrencilerin % 9'u padişahlarla ilgili soruya cevap verememiştir.

Öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerleri, mekânları gezme durumunu tespit etmek için öğrencilere “Herhangi bir dersle ilgili olarak bir Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerleri, mekânları (saray, kale, cami) gezdin mi? Nereleri gezdin?” soruları yöneltilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin 44,5’i Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerleri, mekânları gezdiğini % 55,5’i ise gezmediğini belirtmiştir. Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerleri, mekânları gezdiğini belirtenlerin % 22’si Panorama Müzesi’ni, % 15,5’i, Topkapı Sarayı’nı, % 5’i Sultan Ahmet Cami’ni, % 3,5’i Dolmabahçe Sarayı’nı, % 3’ü Ayasofya Müzesi’ni, % 2’si Kız Kulesi’ni, müzeleri, Yerebatan Sarnıcı’nı, % 1,5’i camileri, % 1’i Selimiye Cami ve Küçüksu Kasrı’nı, % 1’i tarihi köprüleri, % 0,5’i Çanakkale, Süleymaniye, Galata Kulesi, Eyüp Cami ve Kapalı Çarşı’yı gezdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin % 3’ü ise gezdiği tarihi yerleri, mekânları hatırlamamaktadır.

Öğrencilerin Osmanlı Devleti’ni benzettiği devletleri tespit etmek amacıyla öğrencilere “Osmanlı Devleti’ni günümüzdeki devletlere benzetiyor musun? Osmanlı Devleti’ni günümüzde hangi devlete veya devletlere benzetiyorsun? Neden?” soruları yöneltilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin % 79’u Osmanlı Devleti’ni bir başka devlete benzetemediğini belirtmiştir. Bunun nedeni olarak % 16,5’i Osmanlı gibi bir devletin olmadığını, % 8’i yönetim biçiminin farklı olduğunu, % 6’sı Osmanlı’nın eşi olmadığını, % 5’i tam tanımadığını, % 5’i Osmanlı’da hoşgörü ve adaletin olduğunu, % 3’ü zamanın değiştiğini, % 3’ü güçlü ve büyük devlet olduğunu, % 0,5’i uzun ömürlü olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin % 15’i Osmanlı Devleti’ni başka devletlere benzetmektedir. Osmanlı Devleti’ni başka devletlere benzetenenlerin % 3,5’i ABD’ye, güçlü olduğu için; % 3’ü Türkiye’ye, Osmanlı’nın devamı ve güçlü olduğu için; % 2’si Suriye’ye, çöktüğü için; % 1’i Arabistan’a, krallık olduğu için; % 0,5’i İngiltere’ye, güçlü olduğu için; % 0,5’i Çin’e, büyük olduğu için; % 0,5’i cumhuriyet olmayan devletlere benzetmektedir. Ayrıca öğrencilerin % 6’sı bu soru ile ilgili herhangi bir fikri olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin Osmanlı Devleti’ne Yönelik İlgileri

Araştırmanın bu bölümünde Osmanlı Devleti’nin öğrencilerde yaptığı çağrışımlar, öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili ilgisini çeken konular, Osmanlı Devleti ile ilgili kitap okuma durumları, Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerleri gezme istekleri ve Osmanlı Devleti ile ilgili dizi/filmleri takip etme durumları ele alınmıştır.

Öğrencilere Osmanlı Devleti’ni çağrıştıracak bazı ifadeler verilerek öğrencilerin bu ifadeleri tercih etmeleri istenmiştir. Ayrıca bu ifadelerin dışında Osmanlı’nın yaptığı bir çağrışım varsa yazmaları istenmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde Osmanlı Devleti öğrencilerin % 82’sinde savaşları, % 75’inde padişahları, % 62’sinde zaferleri, % 49’unda tarihi eserleri, % 48’inde güçlü devleti, % 40’ında sarayları, % 37’sinde şehitleri, % 35’inde mehter marşını, % 2’sinde hoşgörü ve adaleti çağrıştırmaktadır. Ayrıca öğrencilerde Vatan, Halifelik, İmparatorluk, Yenilgiler, Mustafa Kemal ifadelerinin %, 0,5 oranında çağrışım yaptığı tespit edilmiştir.

Osmanlı Devleti’nin en çok hangi yönüyle ilgilendiğini tespit etmek için öğrencilere bazı konular verildi. Ayrıca öğrencilerin bu konular dışında ilgisini çeken konular varsa kendilerinin yazmaları istendi. Bulgular değerlendirildiğinde Osmanlı Devleti ile ilgili öğrencilerin % 57’sinin padişahlar, % 54’ünün savaşlar, % 43’ünün kıyafetler ve zaferler, % 42’sinin ordu, % 41’inin Osmanlı’da yaşam, % 39’unun yönetim, % 34’ünün saray yaşamı, % 24’ünün antlaşmalar, % 22’sinin harem ilgisini çeken konular arasındadır. Öğrencilerin % 1,5’i Osmanlı Devleti ile ilgili hiçbir konunun ilgisini çekmediğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili kitap okuma durumlarını tespit etmek için öğrencilere “Şimdiye kadar Osmanlı Tarihi ile ilgili bir kitap okudun mu? Hangi kitabı okudun? Neden okumadın?” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin % 52’sinin Osmanlı Devleti ile ilgili bir kitap okuduğu tespit edilmiştir. Kitap okuyan öğrencilerin % 24’ü okuduğu kitabın ismini hatırlamazken, % 11’i ferman padişahıdır, % 7’si Malazgirt’te Cuma Sabahı, % 2,5’i Fetih 1453, % 1,5’i Osmanlı Fatihleri, % 1,5’i Fatih’in Hayatı, % 1,5’i Osmanlı Leventleri % 0,5’i ise Şafaklar Dalgalanınca, Nutuk, Padişahlar Haydi Savaşa, Ruhi Mücerret, Osmancık, Fatih ve İstanbul, Osmanlı Bir Devrin Batışı, Selçuklu’dan Osmanlı’ya adlı kitapları okuduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin % 48’i Osmanlı Devleti ile ilgili kitap okumadığını ifade etmiştir. Bu durumun nedeni

olarak % 29'u ilgimi çekmiyor, % 7'si karşılaşmadım, % 3'ü kitap okumayı sevmiyorum, % 2,5'i karşılaşmadım, % 2,5'i sıkıcı geliyor ifadelerini kullanmıştır.

Öğrencilere “Osmanlı Tarihi ile ilgili tarihi yerleri, mekânları gezmek ister misin? Hangi tarihi eserleri gezmek istersin? Neden gezmek istemiyorsun?” soruları yöneltilerek Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerleri ve mekânları gezmek istekleri ve gezmek istedikleri yerler tespit edilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin % 88,5'i Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerler ve mekânları gezmek istediğini belirtmiştir. Tarihi yerleri ve mekânları gezmek isteyen öğrencilerin % 23,5'i sarayları, % 19,5'i Topkapı Sarayı'nı, % 15'i müzeleri, % 7,5'i kaleleri, % 5,5'i herhangi bir yeri, % 5'i Ayasofya Müzesi'ni, % 4,5'i hisarları, % 3,5'i Selimiye Camisini, % 2'si şehitlikleri, % 1,5'i Sultan Ahmet Camisini, surları, Yerebatan Sarnıcı'nı, Eyüp Sultan Camisini, % 0,5'i ise Kız Kulesi, Truva Atı, Yedikule Zindanları ve Galata Kulesi'ni gezmek istediğini belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin % 11,5'i Osmanlı ile ilgili tarihi yerleri ve mekânları gezmek istemediğini belirtmiştir.

Öğrencilere “Osmanlı Tarihi'ni anlatan film ya da dizileri takip ediyor musun? Takip ettiğin, izlediğin film ve diziler nelerdir? Neden takip etmiyorsun?” soruları yöneltilerek öğrencilerin Osmanlı devletini medyadan takip etme durumları tespit edilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin % 65,5'inin Osmanlı Devleti'yle ilgili dizi ve filmleri takip ettiği tespit edilmiştir. Osmanlı Devleti ile ilgili dizi ve filmleri takip eden öğrencilerin % 33'ü Fetih 1453, % 30,5'i Muhteşem Yüzyıl, % 16,5'i Diriliş Ertuğrul, % 5,5'i Osmanlı Tokadı, % 3'ü Filinta, % 1'i Dersimiz Atatürk ve Çanakkale, % 0,5'i ise Ustura Kemal, Son Umut, Veda ve Ertuğrul 1890 dizi ya da filmlerini takip ettiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin % 34,5'i Osmanlı Devleti ile ilgili bir filmi takip etmediğini belirtirken bunun nedeni olarak % 15'i ilgimi çekmiyor, % 4,5'i sıkıcı buluyorum, % 7'si gerçekleri yansıtmıyor, % 3'ü TV izlemeyi sevmiyorum, % 1'i zamanım olmuyor ifadelerini kullanmıştır.

Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne Yönelik Bakış Açıları

Bu bölümde öğrencilere Osmanlı Devleti ile ilgili 26 ifade verilerek öğrencilerin bu ifadelere katılıp katılmama durumları tespit edilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevapların yüzde ve frekans dağılımı Tablo 1, 2, 3, 4'te verilmiştir. Dört ayrı tabloya yer verilmesinin nedeni okuyuculara kolaylık sağlayacağı düşünülmesidir.

Tablo 1. Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne ilişkin bakış açılarının yüzde ve frekans dağılımı

Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne ilişkin bakış açıları	% f	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Osmanlı Devleti'nin adaletli şekilde yönetilen bir devlet olduğunu düşünüyorum.	% f	16,5 33	23 46	60,5 121	100 200
Osmanlı Devleti'nde insan hak ve özgürlükleri korunmuştur.	% f	21 42	28,5 57	50,5 101	100 200
Osmanlı Dönemi'nde insanlar arasındaki dayanışmanın daha fazla olduğunu düşünüyorum.	% f	15 30	39,5 79	45,5 91	100 200
Osmanlı Devleti ülkemizin ve milletimizin bu günlere gelmesinde etkili olmuştur.	% f	9 18	20 40	71 142	100 200
Osmanlı Devleti döneminde yaşamak isterdim.	% f	39,5 79	30,5 61	30 60	100 200
Osmanlı Devleti döneminden kalma tarihi eserleri gezmek hoşuma gider.	% f	9 18	11 22	79,5 159	100 200
Osmanlı Tarihi ile ilgili dizi ya da filmleri izlemek beni heyecanlandırır.	% f	27,5 55	26,5 53	46 92	100 200

Tablo 1’de yer alan bulgular değerlendirildiğinde “Osmanlı Devleti’nin adaletli şekilde yönetilen bir devlet olduğunu düşünüyorum.” değer yargısına ilişkin öğrenciler % 16,5 oranında katılmıyorum, % 23 oranında kararsızım, % 60,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti’nde insan hak ve özgürlükleri korunmuştur.” değer yargısına öğrenciler % 21 oranında katılmıyorum, % 28,5 oranında kararsızım, % 50,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Dönemi’nde insanlar arasındaki dayanışmanın daha fazla olduğunu düşünüyorum.” değer yargısına öğrenciler % 15 oranında katılmıyorum, % 39,5 oranında kararsızım, % 45,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti ülkemizin ve milletimizin bu günlere gelmesinde etkili olmuştur.” değer yargısına öğrenciler % 9 oranında katılmıyorum, % 20 oranında kararsızım, % 71 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti döneminde yaşamak isterdim.” değer yargısına öğrenciler % 39,5 oranında katılmıyorum, % 30,5 oranında kararsızım, % 30 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti döneminden kalma tarihi eserleri görmek hoşuma gider.” değer yargısına % 9 oranında katılmıyorum, % 11 oranında kararsızım, % 79,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Tarihi ile ilgili dizi ya da filmleri izlemek beni heyecanlandırır.” değer yargısına öğrenciler % 27,5 oranında katılmıyorum, % 26,5 oranında kararsızım, % 46 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir.

Tablo2. Öğrencilerin Osmanlı Devleti’ne ilişkin bakış açılarının yüzde ve frekans dağılımı

Öğrencilerin Osmanlı Devleti’ne ilişkin bakış açıları	% f	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Osmanlı Devleti’nde insanların giydiği kıyafetler hoşuma gidiyor.	% f	16,5 33	31 62	52,5 105	100 200
Osmanlı padişahları iyi eğitim almış yetenekli kişilerdir.	% f	17,5 35	36 72	46,5 93	100 200
Osmanlı Devleti’nde yöneticiler yeteneklerine göre belirlenir ve adam kayırma yoktur.	% f	29 58	41,5 83	29,5 59	100 200
Ülkemizin Osmanlı Devleti’nin devamı olduğunu düşünüyorum.	% f	47,5 95	33 66	19,5 39	100 200
Osmanlı Devleti’nde padişah eşleri ya da anneleri devlet yönetimine müdahale etmiştir.	% f	33,5 67	44,5 89	22 44	100 200
Osmanlı ordusunun dünyanın en güçlü ordusu olduğunu düşünüyorum.	% f	17 34	28,5 57	54,5 109	100 200

Tablo 2’de yer alan bulgular değerlendirildiğinde “Osmanlı Devleti’nde insanların giydiği kıyafetler hoşuma gidiyor.” değer yargısına öğrenciler % 16,5 oranında katılmıyorum, % 31 oranında kararsızım, % 52,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı padişahları iyi eğitim almış yetenekli kişilerdir.” değer yargısına öğrenciler % 17,5 oranında katılmıyorum, % 36 oranında kararsızım, % 46,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti’nde yöneticiler yeteneklerine göre belirlenir ve adam kayırma yoktur.” değer yargısına öğrenciler % 29 oranında katılmıyorum, % 41,5 oranında kararsızım, % 29,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Ülkemizin Osmanlı Devleti’nin devamı olduğunu düşünüyorum.” değer yargısına öğrenciler % 47,5 oranında katılmıyorum, % 33 oranında kararsızım, % 19,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti’nde padişah eşleri ya da anneleri devlet yönetimine müdahale etmiştir.” değer yargısına öğrenciler % 33,5 oranında katılmıyorum, % 44,5 oranında kararsızım, % 22 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı ordusunun dünyanın en güçlü ordusu olduğunu düşünüyorum.” değer yargısına öğrenciler % 17 oranında katılmıyorum, % 28,5 oranında kararsızım, % 54,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne ilişkin bakış açılarının yüzde ve frekans dağılımı

Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne ilişkin bakış açıları	% f	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Osmanlı Devleti'nde halk günümüze göre kanun ve yasalara daha fazla uyardı.	% f	14 28	36 72	50 100	100 200
Osmanlı Devleti'nde yasalara uymayanlar çok sert bir şekilde cezalandırılırdı.	% f	24 12	25,5 51	62,5 125	100 200
Osmanlı Devleti'nce insanların kanunlara uymalarının nedeni cezaların çok fazla olmasıdır.	% f	20,5 41	34 68	45,5 91	100 200
Osmanlı Devleti'nde farklı inanç ve düşüncelere hoşgörülü bir şekilde davranılırdı.	% f	15 30	31,5 63	53,5 107	100 200
Osmanlı Devleti'nde padişahların her istediği gerçekleşirdi.	% f	15 30	33 66	52 104	100 200
Osmanlı Devleti'nde ülke yönetiminde sadece padişahlar ve ailesi etkiliydi.	% f	22,5 45	40 80	37,5 75	100 200
Osmanlı Devleti'nde yönetimin babadan oğula geçmesi olumlu bir durumdur.	% f	37 74	18 36	45 90	100 200

Tablo 3'de yer alan bulgular değerlendirildiğinde “Osmanlı Devleti'nde halk günümüze göre kanun ve yasalara daha fazla uyardı.” değer yargısına öğrenciler % 14 oranında katılmıyorum, % 36 oranında kararsızım, % 50 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı devletinde yasalara uymayanlar çok sert bir şekilde cezalandırılırdı.” değer yargısına öğrenciler % 24 oranında katılmıyorum, % 25,5 oranında kararsızım, % 62,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti'nce insanların kanunlara uymalarının nedeni cezaların çok fazla olmasıdır.” değer yargısına öğrenciler % 20,5 oranında katılmıyorum, % 34 oranında kararsızım, % 45,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti'nde farklı inanç ve düşüncelere hoşgörülü bir şekilde davranılırdı.” değer yargısına öğrenciler % 15 oranında katılmıyorum, % 31,5 oranında kararsızım, % 53,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti'nde padişahların her istediği gerçekleşirdi.” değer yargısına öğrenciler % 15 oranında katılmıyorum, % 33 oranında kararsızım, % 52 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti'nde ülke yönetiminde sadece padişahlar ve ailesi etkiliydi.” değer yargısına ilişkin öğrenciler % 22,5 oranında katılmıyorum, % 40 oranında kararsızım, % 37,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “Osmanlı Devleti'nde yönetimin babadan oğula geçmesi olumlu bir durumdur.” değer yargısına öğrenciler % 37 oranında katılmıyorum, % 18 oranında kararsızım, % 45 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne ilişkin bakış açılarının yüzde ve frekans dağılımı

Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ne ilişkin bakış açıları	% f	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Osmanlı Devleti'nde yöneticiler keyfi olarak davranarak insanların haklarını çiğnemiştir.	% f	47 94	33,5 67	19,5 39	100 200
Osmanlı Dönemi'nden kalma tarihi eserleri çok estetik (güzel) buluyorum.	% f	10 20	15 30	75 150	100 200

<i>Bu topraklarda özgürce yaşamamızı Osmanlı Devleti'ne borçlu olduğumuzu düşünüyorum.</i>	%	13,5	32	54,5	100
	f	27	64	109	200
<i>Osmanlı Devleti'nde farklı dini inançlara sahip insanlar bir arada barış içinde yaşıyorlardı.</i>	%	15,5	32,5	52	100
	f	31	65	105	200
<i>Osmanlı Devleti'nde insanların huzur ve barış ortamı içerisinde yaşadıklarını düşünüyorum.</i>	%	18	39,5	42,5	100
	f	36	79	85	200
<i>Osmanlı Devleti'nde insanlar yoksullara ve kimsesizlere karşı daha yardımsever davranırlardı.</i>	%	14	30	56	100
	f	28	60	112	200

Tablo 4'te yer alan bulgular değerlendirildiğinde “*Osmanlı Devleti'nde yöneticiler keyfi olarak davranarak insanların haklarını çiğnemiştir.*” değer yargısına öğrenciler % 47 oranında katılmıyorum, % 33,5 oranında kararsızım, % 19,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “*Osmanlı Dönemi'nden kalma tarihi eserleri çok estetik (güzel) buluyorum.*” değer yargısına öğrenciler % 10 oranında katılmıyorum, % 15 oranında kararsızım, % 75 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “*Bu topraklarda özgürce yaşamamızı Osmanlı Devleti'ne borçlu olduğumuzu düşünüyorum.*” değer yargısına öğrenciler % 13,5 oranında katılmıyorum, % 32 oranında kararsızım, % 54,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. *Osmanlı Devleti'nde farklı dini inançlara sahip insanlar bir arada barış içinde yaşıyorlardı.*” değer yargısına öğrenciler % 15,5 oranında katılmıyorum, % 32,5 oranında kararsızım, % 52 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “*Osmanlı Devleti'nde farklı dini inançlara sahip insanlar bir arada barış içinde yaşıyorlardı.*” değer yargısına öğrenciler % 18 oranında katılmıyorum, % 39,5 oranında kararsızım, % 42,5 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. “*Osmanlı Devleti'nde insanlar yoksullara ve kimsesizlere karşı daha yardımsever davranırlardı.*” değer yargısına % 14 oranında katılmıyorum, % 30 oranında kararsızım, % 56 oranında katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre Osmanlı Devleti öğrencilerde savaşlar, padişahlar, zaferler, tarihi eserler, güçlü devlet, saraylar, şehitler, mehter marşı ve de hoşgörü ve adaleti çağrıştırmaktadır. Bu sonuçlar Yılmaz, (2008) tarafından yapılan araştırmada Osmanlı'nın öğrencilerde ihtişam, güç, savaş ve otorite kavramlarını çağrıştırdığının tespit edilmesi ile benzerlik göstermekle birlikte öğrencilerin Osmanlı ile ilgili çağrışımlarının arttığı görülmektedir. Öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili olarak padişahlar, savaşlar, kıyafetler, zaferler, ordu, Osmanlı'da yaşam, yönetim, saray yaşamı, antlaşmalar ve harem ilgilerini çeken konular arasındadır. Bu sonuçlar Kaya ve Demirel, (2008) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin Osmanlı Tarihi'nde Avrupa'ya yayılma, askeri başarılar, gerileme ve çöküş konularına ilgi duyduklarının tespit edilmesi ile benzerlik göstermekle birlikte araştırmamızda öğrencilerin ilgi duydukları konuların daha çok sosyo-kültürel durumların olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni ise özellikle dizi ve filmlerde Osmanlı Devleti'nin sosyo-kültürel yönlerinin konu edinilmesidir. Araştırmada öğrencilerin % 52'sinin Osmanlı Devleti ile ilgili bir kitap okuduğu tespit edilmiştir. Kitap okuyan öğrencilerin % 24'ü okuduğu kitabın ismini hatırlamazken, öğrencilerin % 48'i Osmanlı Devleti ile ilgili kitap okumadığını ifade etmiştir. Araştırmada öğrencilerin 44,5'i Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerleri ve mekânları gezdiğini % 55,5'i ise gezmediğini belirtmiştir. En çok gezilen yerler arasında Panorama Müzesi, Topkapı Sarayı, Sultan Ahmet Cami, Dolmabahçe Sarayı ve Ayasofya Müzesi bulunmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin tamamına yakını Osmanlı Devleti ile ilgili tarihi yerleri ve mekânları gezmek istediğini belirtmiştir. Tarihi yerleri ve mekânları gezmek isteyen öğrencilerin en çok sarayları, müzeleri, kaleleri gezmek istedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin tarihi yerleri ve mekânları gezmek isteklerinin nedeni tarihi görerek ve hissederek öğrenmek istemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda Özmen, Er ve Ünal (2014) yaptıkları araştırmada da öğrencilerin tarihi yerleri inceleyerek, görerek ve hissederek öğrenmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ocak ve Demirdelen (2009) tarafından yapılan araştırmada ise Sosyal Bilimlerle ilgili derslerde ders kitabına bağlı işlenen derslerden ziyade tarihsel belge, roman, belgesel, film ve gezi gözlem destekli derslerin daha çok ilgi çektiği belirtilmiştir. Araştırmada öğrencilerin % 65,5'nin Osmanlı Devleti'yle ilgili dizi ve filmleri takip ettiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin % 34,5'nin ise Osmanlı Devleti ile ilgili bir filmi

takip etmediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin en fazla takip ettiği dizi/filmler Fetih 1453, Muhteşem Yüzyıl, Diriliş Ertuğrul ve Osmanlı Tokadı'dır. Bu sonuçlar tarih derslerinde filmlerden yararlanılması gerektiğini göstermektedir. Bu doğrultuda Ocak ve Selimoğlu (2015) tarafından yapılan araştırmada tarih dizilerinin tarih dersleri için önemli olduğu, ilgi ve merak uyandırarak, bilgilerin kalıcılığını sağladığı, Dervişoğlu ve Arseven (2015) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin tarihle ilgili olarak şiir, şarkı ve marş gibi etkinliklerden hoşlandıkları ve tarihi filmlere ilgi duydukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili olarak en çok ismini hatırladıkları padişahların sırasıyla Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman, Osman Bey, Orhan Bey, Yavuz Sultan Selim, II. Murat, I. Murat, Sultan Ahmet, Ertuğrul Gazi, II. Abdülhamit, II. Beyazıt, Yıldırım Beyazıt olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin bir kısmı Alparslan, Tuğrul Bey, Atatürk, Çağrı Bey, Alaattin Keykubat, Mevlana, İsmet İnönü, Metehan, Ali Fuat, Cengizhan, Oğuzhan gibi kişileri Osmanlı padişahı olarak belirtmiştir. Araştırmada öğrencilerin Osmanlı Devleti ile ilgili olarak bilgi edindikleri kaynakları çoğunlukla öğretmenler, ders kitapları, dizi ve filmler, internet, çevredekilerin anlattıkları, sosyal medya, okuma kitapları oluşturmaktadır. Bu sonuçlar Dervişoğlu ve Arseven (2015) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin bilgilerinin çoğunu tarihi ders kitaplarından, öğretmenlerden, filmlerden, internette öğrendiğinin tespit edilmesi, Akınoğlu ve Arslan, (2007), Topçu (2016) tarafından yapılan araştırmalarda öğrencilerin öğrenmelerine öğretmenlerinin büyük katkılarının olmasının yanında sosyal çevrenin etkili olduğunun tespit edilmesi sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu durum öğrencilerin tarihsel bilgileri yalnızca bir kaynaktan değil çeşitli kaynaklardan öğrendiklerini göstermektedir. Araştırmada öğrencilerin % 79'unun Osmanlı Devleti'ni bir başka devlete benzetemediği, % 15'inin ise Osmanlı Devleti'ni başka devletlere benzettiği tespit edilmiştir. Osmanlı Devleti'ni başka devletlere benzetenlerin ABD, Türkiye, Suriye, Arabistan, İngiltere, Rusya ve Çin'e benzettikleri tespit edilmiştir. Bu sonuçlar Yılmaz (2008) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin Osmanlı Devleti'ni ABD, Irak ve İran'a benzetmeleri ile benzerlik göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin çoğu Osmanlı Devleti'ni adaletli bir şekilde yönetilen, hak ve özgürlüklerin korunduğu, ülkemizin ve milletimizin bugünlere gelmesinde etkili olan bir devlet olarak görmektedir. Ayrıca öğrenciler Osmanlı Devleti'ni dünyanın en güçlü ordusuna sahip olan, halkının kanun ve yasaları uyduğu, yasalara uymayanların cezalandırıldığı, farklı inanç ve düşüncelere hoşgörülü davranıldığı, padişahların her istediğini gerçekleştirdiği bir devlet olarak görmektedir. Öğrenciler bu topraklarda özgürce yaşamamızı Osmanlı Devleti'ne borçlu olduğumuzu, Osmanlı Devleti'nde farklı dini inançlara sahip insanların barış içinde yaşadığını, tarihi eserlerinin çok estetik olduğu, kimsesizlere ve yoksullara karşı yardım sever davranılan bir ülke olduğunu düşünmektedir. Bu sonuçlar Safran (1999) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin yaklaşık yarısının Osmanlı Devleti'nin adaletli bir yönetime sahip olduğunu, öğrencilerin çoğunun Osmanlı Devleti'nin döneminde önemli bir güç dengesi olduğunu, Osmanlı'da yönetimin sadece padişah idaresine dayanmadığını ve Osmanlı Devleti'nin siyasal ve kültürel devamlılığı olduğunu belirtmeleri ile benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda öğrencilerde Osmanlı Devleti ile ilgili belli başlı yargıların oluştuğu ve bu yargıların genel anlamda olumlu yönde olduğu görülmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin yaklaşık yarısı Osmanlı Devleti ile ilgili kitap okumadığını belirtmiştir. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığınca okullarda okutulacak kitaplar listesine Sosyal Bilgiler dersi adı altında tarihle ilgili kitaplar eklenmeli, öğretmenler tarafından öğrencilere kitap tavsiyesi yapılmalıdır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yarısından fazlası bir tarihi eseri gezmediğini ifade etmiştir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersi müfredatı bağlamında öğrencilerle tarihi yerlere geziler düzenlenmelidir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yarısından fazlası Osmanlı Devleti ile ilgili dizi ve filmleri takip ettiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda öğrenciler Osmanlı tarihini gerçekçi bir şekilde anlatan dizi ve filmleri izlemeleri için yönlendirilmeli ve derslerde dizi ve filmlerden yararlanılmalıdır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bazılarının Osmanlı padişahlarının isimlerini diğer Türk büyükleriyle karıştırdıkları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilere Türk büyükleri ile ilgili bilgilendirmeler yapılmalı ve ödevler verilmelidir. Araştırmada öğrencilerin çoğunun Osmanlı Devleti'ne bakış açısının olumlu olduğu bununla birlikte Osmanlı Devleti'ne yönelik bakış açısı olumlu olmayan öğrencilerin de bulunduğu tespit edilmiştir.

Bu bağlamda öğrencilerin bakış açılarının olumlu yönde geliştirilmesi için öğrencilerin tarihi olayları yaşadığı dönemin koşulları içerisinde değerlendirmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akınoğlu, O. ve Arslan Y. (2007). "Türkiye'de Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi", *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (18), s. 137-154.
- Bayramoğlu, Ç.A. (2016). Sosyal Bilgiler programında yer alan tarih konularının tarihsel düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın.
- Bakan, İ. ve İlker, Kefe (2012). Kurumsal açıdan algı ve algı yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 19-34.
- Bulut, B. (2011). İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan konuların tarih bilincini oluşturmada etkililiğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Elazığ ili örneği). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ
- Çifçi, T. (2011). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi romanların kullanımının öğrencilerin akademik başarıları üzerine etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilig, Yaz/42*, 77-93.
- Dervişoğlu, M. F., Arseven, A. ve Uludağ, C. (2015). Ortaöğretim 9., 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Tarihe İlişkin Algıları Ve Tarih Bilinci Oluşumlarının İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 4(1).s. 65 – 82.
- Gökkaya, A.K., ve Yeşilbursa, C.C. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483-506.
- Kaya, R. ve Demirel, M. (2008). Lise 3.sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları (Erzurum örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1). 163-177
- Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi (23. Baskı). *Ankara: Nobel Yayınları*.
- Morgan, C.T. (2005). Psikolojiye Giriş, Yayın Sorumlusu: Sibel Karakaş, 16. Basım, *Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Yayın*, (05-06).
- Ocak, G., ve Demirdelen, C. (2009). Ortaöğretim 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin tarih dersine bakış açılarını ve başarıları arasındaki ilişkiler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 108-131.
- Ocak, G. ve Selimoğlu, S. (2015). Tarih öğretiminde tarih dizilerinin kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri-nitel bir analiz. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 431-452.
- Özmen, C., Er, H., ve Ünal, F. (2014). Televizyon Dizilerinin Tarih Bilinci Üzerine Etkisi" Muhteşem Yüzyıl Dizisi Örneği". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), s. 409-426
- Safran, M. (1999). Osmanlı tarihi öğretimi ve Osmanlı imajı. *Türk Yurdu Aralık*, 485-509.
- Şimşek, A. (2004). İlköğretim okulu sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde hikâye anlatım yönteminin etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 495-509.
- TDK (2016). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.57de2b3d17ea62.33107406 adresinden 12.09.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Topçu, E. (2016). 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin tarihsel bilgiye ilişkin algılarının incelenmesi. *Turkish History Education Journal*, 5(1), s.97-135.

Yılmaz, A. (2008). İlköğretim 6, 7 ve 8.sınıf öğrencilerinde Osmanlı algısı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,12(2), s. 245-261.